

מולין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חז תא

חז תא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כח הקבלה בפיו מסייע לקדש גם המעשה

שכבר נרצתה מחשבתו הטהורה, ומעתה שוב
יוכל לעשות המצוה בהתלהבות כשאיפתו.
ועל דבר זה כתבה תורתנו (להלן ל' ג) 'איש
כי ידור נדר וגו' ככל היוצא מפיו יעשה', כפי
שביאר **השפת אמת** (מטות תרל"ט ד"ה במדרש
ונשבעת) להבין מדוע כתבה תורה 'ככל' בכ'
הדמיון, היה לה לומר 'כל היוצא מפיו יעשה'.
אלא כותב השפת אמת יסוד גדול, וכאמור, כי
להגיע לדרגה שהאדם יעשה באותה ההתלהבות
שהיתה לו בתחילה כמעט ואין אפשרות זאת,
והלא 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו' (ע"ז
ג), לכן אמרה תורה 'ככל' - עשה קרוב ככל
שתוכל להתלהבות שהיתה לך בראשונה.

הקבלה בדיבור פיו מועילה לשמר ההתלהבות

על כל אדם מוטל לעשות פעולות כדי לשמר
עד כמה שניתן את ההתלהבות הראשונה
שלא יבוא לבחית 'מצות אנשים מלומדה'
(ישעיה כט יג), שעל כך מתאונן הנביא 'ען
כי נישג העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו
רחק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים
מלומדה'. ועל כך בא ציווי התורה (דברים כג
כד) 'מוצא שפתך תשמור ועשית כאשר נדרת',
ופירש **התפארת שלמה** (לשבועות ד"ה זכור)
שמדרך העולם בשעת הנדר האדם נודר בחשק
נמרץ ואחר כך מתקרב החשק, ולזה מעורר
הכתוב 'ועשית כאשר נדרת', באותה התלהבות
שהיתה בך בשעת הנדר, 'מוצא שפתך תשמור'
להעלות בזכרוןך בשעת העשיה את החשק
והרצון שהיו לך בשעת הנדר. שעל ידי שהאדם
מקבל על עצמו בלב שלם לעבוד את ה' יתברך,
הקבלה עצמה נותנת בו את הכוח להוציאה
אל הפועל ולקיים מה שקיבל על עצמו, כמו
שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרל"ח ד"ה מוצא)
על הכתוב 'מוצא שפתך תשמור' שעל ידי כן
'ועשית כאשר נדרת', כי קבלת האדם עושה
רושם לסייע בידו. - הנדר והקבלה של מצוה
היא מסייע הרבה אל האדם, לכן איתא (נדרים
ח.) שנשבעין לקיים המצוה שנאמר (תהלים
קיט קו) 'נשבעתי ואקיממה', וכן מקבלין בני
ישראל ב' פעמים בכל יום עול מלכותו יתברך,
וקבלה זו מסייעת אל האדם (שפת אמת כי
תצא תרמ"א ד"ה בפסוק מוצא ה').

המחשבות הטובות, כי הם מתקנות וגבוהות
יותר מן המעשים, וזהו הרמז במה שאמרו חז"ל
(קידושין מ.) מחשבה טובה הקב"ה מצרפה
למעשה, שהמעשה אינו מושלם ללא צירוף
המחשבה שקדמה לו.

ובליקוטי מוהר"ן (תורה עב) כתב, שבתחילת
התעוררות האדם לתשובה הוא זוכה להתעלות
למעלה ממדרגתו ולהמית את יצרו הרע, אמנם
אחר כך חוזר יצרו ומתגבר כנגדו ביתר שאת,
כי עתה הוא גדול מבתחילה, והרי כל הגדול
מחבירו יצרו גדול ממנו, ולכן נצרך לתוספת
התגברות כנגד היצר המתחדש עליו.

אם כן מהי העצה להינצל מקטרוג היצר.
יעשה כסדר הזה, לפני קיום המצוה יקבל על
עצמו בדחילו ורחימו לקיים המצוה במסירות
נפש, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה,
וייחשב (קידושין מ.), ויחשב לו כאילו קיים את
המצוה בשלימות כרצונו, ועל ידי זה נחלש כוח
היצר ואינו יכול למנוע מקיום המצוה, אחרי

והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרימו לה'.
**ראשית ערסתכם חלה תרימו תרימו כתרומת
גןן כן תרימו אתה. מראשית ערסתכם תתנו לה'
תרומה לדתיתכם** (טו יט-כא). ראשית דברינו
נקדים להתבונן, מפני מה הוא הדבר, שבעת
שמתעורר האדם לעשות מצוה הרי שהוא מלא
התלהבות והשתוקקות לקיים אותה כהוגן בכל
דקדוקיה וכוונותיה, אך כשמתחיל לקיים את
המצוה בפועל נחלשת התלהבותו ואינה עולה
בידו כרצונו, כי מדרך הטבע ככל שחולף הזמן
מתמעטת ההתלהבות כמצות אנשים מלומדה.
אולם ביאור העניין כפי שביאורו צדיקי אמת
ע"ה, כאשר מעורר האדם את הרצון אין מבחין
בכך אלא הקב"ה, התלהבות זו שמורה היא מן
המקטרגים ועולה לרצון, אבל כשמקיים את
המצוה במעשה מתגלה הדבר ליצר הרע, או אז
מתעורר כנגד האדם להסיח דעתו ולהפריע לו
בקיום המצוה.

ומטעם זה נותן הקב"ה שכר מיוחד על

מילתא דפליאה

הטעם שדבר שבקדושה בפני עשרה מישראל נלמד מעדתו של קרח ומעדת המרגלים

עד מתי לעדה הרעה הזאת וגו' (יד, כז).

כל חטאי דור המדבר שנזכרו בתורה הם בבחינת 'דקה מן הדקה', ורק לגודל מעלתם
נחשבו לחטאים, ולכן אין לתמוה האין דור דעה שעמדו רגליהם על הר סיני ושמעו מפי
הגבורה עשרת הדברות, ירדו כל כך ממדרגתם ונכשלו בכל האמור עליהם, כי רק לפי
רוממות מעלתם נחשב להם פגם באותם העניינים.

בוה פירש הרה"ק **רבי מנדל מרימנוב ע"ה** מה שאנו מוצאים שכל עניין דבר שבקדושה
בפני עשרה מישראל נלמד מעדתו של קרח ומעדת המרגלים [ראה בגמרא (מגילה כג):
כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, מאי משמע, דתני רבי חייא אתיא תוך - תוך,
כתיב הכא (ויקרא כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', וכתיב התם (במדבר טז כא)
'הבדלו מתוך העדה', ואתיא 'עדה - עדה', דכתיב התם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה
הזאת', מה להלן עשרה אף כאן עשרה], אף שלכאורה היו באותה שעה במדרגה נמוכה
ביותר, מכל מקום דוקא מאותם הכתובים נלמד מעלת עדה שבישראל להזכיר בתוכה
דבר שבקדושה, כי בודאי גם באותה שעה היו במדרגה גדולה, ורק לפי מעלתם נחשב
להם לחטא ועוון.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מצות ציצית מקיפה את האדם במצוות

תעשה שבתורה). וכן איתא בתיקוני זוהר (תקון כ"ב סג): 'אנכי' ולא יהיה לך' וכו' ודא איהו דאמרן דבתריוויהו תליין פקודין דעשה ולא תעשה (-'אנכי' ולא יהיה לך' וכו' וזהו שאמרו שבשניהם תלויים מצוות עשה ולא תעשה).

כמו מצות סוכה שצל הסוכה רומז לשמות הקדושים הוי"ה ואדני"י שעולים בגימטריה 'סוכה', ובישיבת סוכה זוכים לישיב בצל השמות הקדושים, אבל עוד רמז יש בשבתנו בהיקף דפנות הסוכה להישמר משרי האומות שלא יוכלו להרע לנו. וכעין זה גם מצות ארבעה מינים, שהלולב ומיניו רומזים לד' אותיות שם הוי"ה [כמבואר בבית יוסף (או"ח סי' תרנא) בשם הריקאנטי (פר' אמור כג מ). ולפיכך מנענעים בהם לארבע רוחות העולם ולמעלה ולמטה, כדי להמליכו וליחדו במעלה ומטה ובארבע רוחות], ומאידך בכוח מצות סוכה זוכים להבריה רוחות רעות וטללים רעים כדאיתא בגמרא (סוכה לז):

כוונת הלב בשמירת כל המצוות

וכן על זה הדרך במצוות ציצית ותפילין יש לצרף את הכוונה אל המעשה, לקבל עול מלכות שמים שלמה, כי התפילין אות על יחודו יתברך ועל יכולתו, שהוא לבדו הוציאנו ממצרים ועשה בהם כרצונו [כמו שכתב בטור (או"ח סי' כה): ויכוין בהנחתן שצונו המקום להניח ארבע פרשיות אלו שיש בהן יחוד שמו ויצאית מצרים, על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח, כדי שנזכור יציאת מצרים על ידי נסים ונפלאות שעשה עמנו, שהם מורים על יחודו שהוא יחיד בעולמו, ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו], וכן הציצית בארבע כנפותינו מזכירים לנו את מלכותו יתברך בכל פינה שאנו פונים, כי מנין הכריכות עולים כמנין שמו הגדול [כמו שכתב בבית יוסף (או"ח סי' יא): ראיתי שנוהגים לכוון באויר ראשון שבע כריכות ובשני תשע ובשלישי אחת עשרה וברביעי שלש עשרה, שעולים כל הכריכות ארבעים כמנין ה' אחד שעולה ל"ט, ועם השם עולה ארבעים], וכן בקיום כל מצוות התורה יכוון ליבו לקבל עליו מלכות שמים, ובפרשיות מן כל העבירות יש להתבונן שבכך ניצלים אנו מכוחות הסטרא אחרא המבקשים להחטיאנו.

עלול הוא להימשך לבסוף אחרי המעשים הגרועים עד שיתהפך לבבו לרצות בהם בעצמו. ומאידך גיסא מי שיש דעות ותכונות רעות, עצתו היא שיכפה את עצמו לעסוק במצוות ובמעשים טובים, וישים כל חפצו ורצונו לעסוק במעשים טובים ומתוקנים ובזה ירגיל את נפשו לדרך הישר, עד שיזכה לקנות לעצמו טבע טוב ומשובח.

שלמות המצוות במעשה ובמחשבה

אחר שראינו מהי תכלית מעשה המצוות, נדרוש נא מהי תכליתה של מחשבת המצווה. כתב בבאר מים חיים (פסוק כא) שרמ"ח מצוות עשה יש בהם מעשה ומחשבה, המעשה הוא חיצוני כמו גולם שאין בו חיות, והמחשבה היא הפנימיות כמו הנשמה המחיה את הגוף, וכשהאדם מקיים את מעשה המצווה במחשבה נכונה וכוונה ראויה הרי הוא ממשיך חיות פנימית לגוף המעשה, ובזה נשלמת המצווה בשלמות הראויה לה. כמו שכתב בליקוטי תורה להאריז"ל (עקב): המצווה יש לה גוף דהיינו בחינת המעשה, ויש לה נשמה דהיינו הכוונה שאדם מכין בה לעשותה כתקונה, ואם נעשה בלא כונה הצריכה תהיה כגוף בלא נשמה.

תכלית המצוות לקבל מלכותו ולהינצל מן החיצונים

ועוד הוסיף לבאר בספרו **סידורו של שבת** (ח"א שורש ז ענף א) את ענין הכוונה הראויה בקיום המצוות, שכל מצווה כוללת בתוכה כוח להגביר את הרוחניות מחד גיסא ולהחליש את הסטרא אחרא מאידך גיסא, ועל דרך דאיתא (מכות כד.) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, וטעם הדבר כי כל שאר המצוות באים בעבור אנכי ולא יהיה, לסייע בידנו לקבל עול מלכות שמים ולהצילנו מן החיצונים [ועל דרך דאיתא בזוהר הקדוש (יתרו צא): תריסר פקודין עלאין דכלילן רל"ו פקודין אחרנין דאינון ברזא דאנכי כללא דזכור (-'ב מצוות עליונות הכוללות עוד רל"ו מצוות אחרות שהם בסוד 'אנכי' שהם בכלל מצות 'זכור'). ועוד איתא שם: 'לא יהיה לך' רזא ד'שמור' בתלת מאה ושתין וחמש פקודי אורייתא (-'לא יהיה לך' סוד מצות 'שמור' בשס"ה מצוות לא

וראייתם אתם וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו וגו'. למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם (טו לט-מ). מצוות ה' הם הכח שניתן לאדם שלא לתור אחרי לבבו ואחרי עיניו, וזהו גם מה שאמרו חז"ל (מנחות מג:): כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפלין בראשו מובטח לו שלא יחטא, כי מאחר שהוא מוקף במצוות בכל שעה, חזקה על כוח המצוות שיפעלו בו פעולתם וישיבו אותו למוטב, ומתוך שדעתו נתונה בכל שעה אחרי המצוות המקיפות אותו, בודאי תהיה יראת ה' נקבעת בלבבו לבלתי יבוא לידי חטא (ספר החינוך (מצוה טז), עיין שם באורך).

תכלית המצוות למשוך טבע האדם לרצון ה'

בביאור כוח המצוות להשפיע על כל תהלוכות הנפש, אמרו חז"ל (מכות כג:): רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כי טבע האדם להימשך בדעותיו אחרי מעשיו, ואפילו אם יהיו דעותיו ומידותיו גרועות מעצם תולדתו, מכל מקום על ידי שירבה לעסוק במצוות ה' יעלה בידו להיטיב את תכונות נפשו, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות, ומשום כך סידרה התורה ריבוי מצוות בכל מעשי האדם, כדי שיהיו לו תמיד הזדמנויות להיזכר מרצון ה' ולעסוק תמיד במצוותיו.

ולא רק הפעולות ממשיכות אחריהם את הלבבות, אלא גם הדיבור כוחו יפה להטות את הלב אחריו, כמו שכתוב (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', הקדים הפסוק את הפה קודם הלב, כי בכוח הפה להטות אחריו את הלב, על ידי דיבורים טובים בתורה ובתפילה אפשר להמשיך גם הלב שיהיו בו רצונות לקדושה.

גדול כח המעשים למשוך ח"ו גם לדברים שאינם טובים ועל כן יש להיזהר בהם

ומטעם זה ראוי לאדם להתרחק מאוד ממעשים רעים אפילו אם הם נעשים בדרך היתר, ויתרחק מחברת אנשים ריקים שדעתם קלה והם עסוקים בליצנות וריקנות, ואפילו אם אינו עוסק באותם המעשים אלא מחוסר ברירה, בכל זאת

על כל אחד מוטל לגלות חלקו בתורה

אותה מתחילה כדי שאחר כך בנקל תוכל לקבל וללמוד התורה, אך אם היה נשאר כך בלתי סטירת המלאך לא היה תועלת בבריאותו כלל, כי לא היה צריך שום עבודה ופעולה לעבוד ולשבר כח התאווה, כי היה כבר מלא תורה כאשר היו מלמדין אותו מתחילה בקדושה בא המלאך וסטרו על פיו ומשכחו. אך אף על פי כן נשאר הרושם שנרשם בו בזה שהיו מלמדין אותו כל התורה, וצריך האדם לעבוד בכל כוחו והתאמצותו לעורר את הרושם הנרשם בו לבוא אל המעלה שהיה בו קודם בריאתו כמו שהיה במחצבתו מתחת כסא הכבוד, עד כאן לשון קדשו.

מלמדים כל אחד קודם שנולד את חלקו בתורה השייך לשורש נשמתו

ומהלימוד שלומד האדם עם המלאך קודם שנולד מקבל כל אחד את חלקו המיוחד עבורו בתורה, שאין אחר יכול לחדש מלבדו, כמו שכתב בסיום ספר מעלות התורה לרבי אברהם אחיו של הגאון מוילנא ע"ה בשם אחיו, על פי מה שכתב האלשיך, על מה שאנו אומרים 'ותן חלקנו בתורתך', לפי שכל הנשמות עמדו על הר סיני וקיבלו כל אחד חלקו בתורה, וזה שכתוב בגמרא (מגילה ו:): 'יגעתי ומצאתי תאמין', 'מצאתי' דייקא, כאדם המוצא אבדתו, לפי שהוא חלקו, ולפי זה אילו לא היו מלמדים אותו כשהיה במעי אמו, איך היה יכול להגיע על ידי יגיעתו, ואם לא היה שוכח לא היה צריך ליגע, ואם כן בטל שכר ועונש, ולכן מלמדים אותו חלק תורתו במעי אמו, וזה נקרא 'כל התורה', רצה לומר מה שנוגע לחלק נשמתו, ובצאתו לאויר העולם הוא נשכח ממנו, ואחר כך על ידי יגיעתו יכול למצוא אבדתו.

ובזה מבאר את דברי הגמרא בתלמוד ירושלמי (ברכות פ"א ה"ב), ואמר רבי יוחנן, הלמד שלא לעשות נוח לו אילו נהפכה שליתו על פניו ולא יצא לעולם. כי אם יצא לעולם בשביל הלימוד בלבד ללא שמקיים בפועל, לא היה צריך לצאת לאויר העולם, שהרי גם במעי אמו למד כל חלקו, אבל המקיים, משלים כונת הבריאה, וזה לא היה יכול לקיים התורה בעודו במעי אמו הגם שלמדה.

וכיון שכל נשמה קיבלה חלקה בתורה מהר סיני מחויב כל אחד לזכור בכל יום מעמד הר סיני, ככתוב (דברים ו יב) 'השמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב וגו'. ועוד דרשו בו צדיקים שזה הנאמר 'עולת תמיד העשויה בהר סיני' שבכל עת שרוצה להתעלות יזכור אותה העלייה שהיתה לו בהר סיני.

כל אחד מקבל חלק בתורה קודם שנולד

מלבד החלק שיש לכל אחד ממתן תורה מקבל כל אחד חלק בתורה בפרטות קודם שיצא לאויר העולם, וכמו שאמרו בגמרא (נדה ל:): למה הולד דומה במעי אמו וכו', ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר (איוב כט ג) 'בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך', ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיה, ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים וכו', ומלמדין אותו כל התורה כולה וכו', וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה. עד כאן לשון הגמרא. ויש לנו להבין לשם מה מלמדים אותו כל התורה אם אחר כך משכחים ממנו את כל מה שלמד.

לכל אחד נשאר רושם קדושה ממה שלימדו המלאך קודם שנולד

אלא כתב הנועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה משוך): ונראה לי שמתחילה הנשמה ששוכנת תחת כסא הכבוד ולמען לא יהא לה נהמא דכסופא היא נבראת כידוע, וזהו ההכרחי ללמדה כל התורה כולה, כי אילולי זה לא היה באפשרי להנשמה בבואה אל הגוף החומרי להתגבר עליו לשבר תאוותיו וההכרחי ללמדו כל התורה שעל ידה יכול לשבר כח ותאוות הגוף. ועוד אם לא היו מלמדין אותו לא היה באפשרי לקבל וללמוד אחר כך את התורה, לכן מלמדין

רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר, כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו. (אבות פ"ג, מ"ח). בביאור אמרם 'ממשנתו' כתב החיד"א בפירושו חסדי אבות במשנתנו: אפשר לומר במה שידוע כי כל אחד קיבל חלקו בתורה בסיני, ואם הוא ירא שמים הוא המוציא לאור אשר קיבלה נשמתו, והחידוש ההוא אין אחר יכול לחדשו כי הוא חלקו. ואם זכה וחדש החידוש ההוא אשר קיבלה נשמתו והוציאו לאור, ואחר זה שכוח מעיקרו, זו רעה חולה, שהחידוש ההוא אין חכם אחר יכול לחדשו. וזה שאמר 'כל השוכח דבר אחד ממשנתו דייקא, מהשייך לשורש נשמתו, ושכחו, מתחייב בנפשו. עד כאן לשונו. ולכן מצינו שהאחרונים מחדשים לפעמים דברים שלא נזכרו בדברי הראשונים, מכיון שחידושי התורה שייכים לחכמים מדורות האחרונים ורק הם יכולים לחדש אותם.

כל עוד לא חידשה הנשמה את חלקה - אין ה' מגלה אותה לצדיקים מלבד משה

הדברים מבוארים היטב בדברי זקינו של החיד"א הלא הוא הרב חסד לאברהם ע"ה (מעין ב נהר כא): התורה ונשמתן של ישראל ענין אחד הוא ובחינותיהן שוה וכו', ובכל נשמה ונשמה יש לה בחינה ידוע בתורה שאי אפשר שתתגלה על ידי זולתו, אלא אותה הנשמה תגלה אותם הסודות, ובעוד שאותה הנשמה לא גילה אותם הסודות אין הקדוש ברוך הוא מגלה אותם לצדיקים כלל, זולתי למשה רבינו ע"ה שאפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בתורה נאמר למשה, אלא שלא ניתן לו רשות לגלותו כלל, וזהו 'בכל ביתי נאמן הוא'. והיינו דאמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה רבינו עליו השלום אליעזר בני מטה, עקיבא בני כץ אומר, רצונו לומר, דהיינו אותה הנשמה ראוי לגלות לו כך וכך בתורה, אמנם אל שאר הצדיקים שאינן במדרגת משה רבינו עליו השלום ודאי אין הקדוש ברוך הוא מגלה להם סודות שעדיין לא גילה הצדיק, אלא אותם שגילה כבר ואומר אותה בשם אומרו.

